1. BLOK · KOGNITIVNÍ SUVERENITA

Aristotelova černá labuť aneb Z té nádhery zbyl jen prach v pustinách…

Martin Kvapilík · TOSHULIN Group

Zápis z přednášky na konferenci IIČR 2026

Informace, inteligence a čas na rozhodnutí · 19. 11. 2026 · CEVRO Univerzita, Praha
AFCEA Česká pobočka, pracovní skupina PS07 Intelligence · CRIK při CEVRO Univerzitě
Stav 20. 11. 2026 · https://iicr.afcea.cz/zaznelo/

1. BLOK · KOGNITIVNÍ SUVERENITA

Martin Kvapilík

TOSHULIN Group

Aristotelova černá labuť aneb Z té nádhery zbyl jen prach v pustinách...

Mgr. Ing. Martin Kvapilík z TOSHULIN Group, kybernetik a teolog, se ptal, jaké představy o člověku stojí za očekáváními, která elity AI spojují se strojovou inteligencí. Fyzikou a biologií informace argumentoval proti platónskému oddělení duše od těla a přiklonil se k Aristotelovi. Závěr zněl, že v době umělé inteligence je třeba především posilovat inteligenci přirozenou: vzděláváním elit, společnými apolitickými základy a demografickou obnovou.

Od leteckých motorů k datovým centrům

Kvapilík představil firmu TOSHULIN. Zkratka TOS znamená továrna na obráběcí stroje. Firma vyrábí přesné obráběcí stroje a s vysokou pravděpodobností se podílela na výrobě motorů letadel Boeing a Airbus. V posledním roce výrobci leteckých turbín zjistili, že k nim mohou připojit generátor. Nově budovaná datová centra, která obsluhují dotazy do jazykových modelů, proto mají primární nebo záložní zdroje postavené na leteckých turbínách.

Přednášku zahájil dvěma hádankami. Bílé ovce spasou víc než černé, protože černých ovcí je v každé firmě i rodině málo. Černá labuť nám ale stačí jediná. Pojem černé labutě vysvětlil jako zpochybnění něčeho, o čem staletí nikdo nepochyboval. Tak tomu bylo s přesvědčením, že labutě jsou jen bílé, dokud se při zámořské plavbě neobjevila labuť černá.

Tři alegorická města a kvazináboženská očekávání od AI

Lidské myšlení rozdělil na tři alegorická města. Jeruzalém představuje náboženské myšlení, které hledá smysl života, pracuje s příběhy a stojí na víře. Řečník připomněl, že na neobvyklou strukturu biblických příběhů upozorňuje Jordan Peterson. Athény jsou symbolem filozofie a racionality až po moderní vědu. Silicon Valley je aplikační vrstvou informačních věd vyvinutých na MIT. Čtvrtým městem, které se snaží o syntézu, je Řím. V době AI zmínil dva vatikánské dokumenty: loňský Antiqua et nova a letošní dokument papeže Lva Magnifica humanitas. Poznamenal, že o tom, co říká papež, začal mluvit i Bill Gates.

Vývoj AI se podle něj oproti loňsku zdvojnásobil. To vede k zahlcení a k paralýze při posuzování, jak významné jsou informace, které každý týden čteme. U elit, které vývoj AI vedou, pozoruje už roky kvazináboženské zanícení. Dario Amodei, jehož Anthropic jde na burzu, nabízí svěřit se do láskyplné péče strojů. Sam Altman počítá s nesmrtelností díky nahrání sebe sama do stroje. Elon Musk doufá ve vznik nového druhu.

Magnifica humanitas podle řečníka říká, že stojíme na křižovatce: budovat Babylon, nebo nový Jeruzalém. Babylon je dokonalá technologie a velký projekt sahající do nebes, postavený na zisku a egu. Biblický příběh ale ukazuje, že dlouhodobě neobstojí, protože dojde ke zmatení jazyků, tedy ke ztrátě stability pojmů a významu slov. Nový Jeruzalém v knize Nehemiáš se staví zdola jako úsilí o společné dobro, s uznáním Boha jako zdroje stability pojmů, a až na úroveň rodin. Jednotlivé úseky

hradeb dostaly na starost jednotlivé rodiny. Firmy, které hledají soulad AI s lidskými cíli, si dnes podle něj zvou na pomoc filozofii. S odkazem na Eliyahu Goldratta, podle něhož je lepší řešit věci dřív, než se stanou naléhavými, vyjádřil pochybnost, zda tento závod stíháme.

Athény: otázky a předpoklady

Exkurzi do Athén vedl přes řadu Sókratés, Platón, Aristotelés a Aristotelův žák Alexandr Veliký. Sókratovská metoda klade otázky, aby se udržely lepší hypotézy a vyloučily horší. Řečník k ní přidal otázku majora Škvařila z doby své vojenské služby. Tehdy pečoval o bezporuchový chod počítače ADT, na kterém v roce 1991 visela protivzdušná obrana Československa, a major vštěpoval vojákům, že se mají nejprve starat o to, kdo velí. Pro kybernetika je to otázka, kdo a co systém řídí.

Ve 20. století přibylo poznání, že kdo klade otázky, už sám vychází z určitých předpokladů. Řečník citoval zakladatele kybernetiky Norberta Wienera: zaměřit se na předpoklady je zajímavější než na cokoli, k čemu dospějí věci nebo politici. Sókratés nic nenapsal a víme o něm jen od Platóna. Pro Platóna byl primární svět idejí. Duše vstupuje do těla jako do vězení. Z této představy podle řečníka dodnes vycházejí koncepce, jako je digitalizace vědomí skenem těla, smrt jako vysvobození z těla, převtělování nebo simulační hypotéza, podle níž je tělo jen zdání.

Fyzika a biologie informace

Pravdu definoval klasicky jako shodu myšlení se skutečností. Odkázal na dva fyziky: Vlatka Vedrala, profesora kvantové informační vědy v Oxfordu, a Paula Daviese, který vede analytickou skupinu organizace SETI a dostal by na stůl případný zachycený mimozemský signál. V jejich rozhovoru zaznělo, že u dvou kvantově provázaných částic provázání pozorujeme. Zhruba u 400 provázaných částic ale končí možnost zapsat jejich vztahy do hmoty. Informační oblak kolem hmoty mnohonásobně převyšuje cokoli hmotného. Fyzika navíc nezná ani počet základních částic. Standardní model se učí ve školách, ale Einstein podle řečníka předpokládal, že jich budou stovky.

V biologii uvedl, že v každé buňce pracuje nepřetržitě asi 100 000 mikrostrojů a tělo má 37 bilionů buněk. Jako kybernetik se ptal, co a kdo to řídí. Ukázal nanometrový elektromotor bičíkovců: rozměr 45 nanometrů, 300 otáček za minutu, rotor, stator a elektricky přepínatelná polarita. Mozek to neřídí, protože vzniká až po cestě. Lidský genom má zhruba 800 megabajtů, ale topologie vnější vrstvy mozku 100 terabajtů. Řečník se ptal, odkud se tento informační nárůst bere.

Odpověď hledal v letošním pojmu lidský informom z bioinformatiky na MIT. Genom není statický, mění se. Do informomu patří vlivy stravy, prostředí a mikrobiomu, tedy symbiontů a parazitů, jejichž buněk je řádově podobně jako buněk těla. Mění se i lidské železo. Kosti jsou staré asi 10 let a svaly asi 15 let. Ruka, za kterou nás v dětství vodila matka, je z jiné hmoty. Jsme podle něj tančící oblaka prachu, jejichž hardware se neustále obměňuje.

Aristotelova černá labuť

Pravdu podle řečníka nakonec má Aristotelés, pro kterého je duše koncepcí a organizačním principem života. Nehmotný informom a informační oblak člověka daleko převyšuje řízení, které máme v rukou a které umíme měřit. Proto mluví o Aristotelově černé labuti. Myšlenka byla ve své době převratná. Když se s Aristotelem ve středověku seznámil Maimonides, proměnil studium Talmudu. Tomáš Akvinský podle ní přebudoval křesťanskou teologii a filozofii.

Řečník souhlasil s výrokem spisovatelky Radky Denemarkové, se kterou se jinak v mnohém neshoduje, že 19. století nás zaplavilo nesmysly, které ve vědách dodnes doznívají. V informačních vědách 20. století postavil proti sobě technokrata Shannona a Wienera, který se ptal po významu informace. Na snímku vývoje vesmíru od velkého třesku k tančícím oblakům prachu nabídl sázku, zda jde o řízený, nebo neřízený proces. Jako kybernetik podle svých slov nemá dost velkou víru, aby věřil v proces neřízený. Připomněl Pascalovu sázku: kdo vsadí na Boha, nemá co ztratit, kdo vsadí jinak, může ztratit všechno.

Posilovat přirozenou inteligenci

Závěr zněl, že v době umělé inteligence je třeba především posilovat inteligenci přirozenou. Schopnost myslet je podle řečníka naší nejlepší suverenitou a odolností. Pro cestu k Jeruzalému navrhl dvě věci. První je vůbec existovat: v Izraeli má žena v plodném věku průměrně 2,87 dítěte, v České republice 1,28. Hranici dlouhodobého přežití a suverenity státu uvedl na 2,15. Druhá je být vzdělaní.

Na půdě univerzity, která nabízí MBA, navrhl MSA, Master of State Administration. Šlo by o kurz pro volené i nevolené elity podle vzoru středověkého trivia. Trojici základních předmětů by tvořila tři alegorická města: náboženské myšlení (Jeruzalém), filozofické myšlení (Athény) a informační vědy (Silicon Valley). Připomněl přednášku Yorama Hazonyho, prezidenta Herzlova institutu v Jeruzalémě, v newyorském think tanku First Things před čtrnácti dny. Hazony v ní řekl, že pokud má Amerika najít společnou řeč, měla by se obrátit ke Starému zákonu. Řečník s tím souhlasí. Vidí v tom jednu z mála cest ke stabilitě pojmů a myšlenek, díky které se lidé dokážou domluvit a každý přitom může jít vlastní cestou.

Dotazy

Moderátor Aleš Špidla se ptal, zda si v době AI dokážeme zachovat vlastní schopnost rozhodovat a rozumět světu. Zajímalo ho, zda dokážeme předat znalost dalším generacím, nebýt zcela závislí na výstupech AI a poznat, kdy model blábolí. Řečník odpověděl, že by se politické spektrum mělo shodnout, že některé věci jsou apolitické. Základním heslem marxismu je podle něj udělat ze všeho politikum. Pro vzájemnou domluvu je naopak třeba mít oblasti věcné diskuse, na kterých se lze shodnout. Jednou z nich je navržené vzdělávání elit. V USA to podle něj realizovatelné je a mělo by být i u nás. Druhou podmínkou je chtít to na osobní a rodinné úrovni.

Jakub Bareš tlumočil dotaz ze sálu, jakými metafyzickými principy by se měl řídit český stát. Řečník odpověděl, že stejnými jako každý jiný stát a že základem je pokora. Několik století si podle něj někteří lidé mysleli, že člověk je to nejchytřejší, co existuje. To podle něj neplatí a lidé dřívějších staletí si byli vědomi, že to nejchytřejší nevymyslí. Za sebe dodal, že jde o uznání Boha.

Co z přednášky plyne pro stát

- Řečník navrhl program Master of State Administration: vzdělávání volených i nevolených elit státu v náboženském, filozofickém a informačním myšlení podle vzoru trivia.
- Schopnost samostatně myslet označil za nejlepší suverenitu a odolnost. V době AI má stát posilovat přirozenou inteligenci a vzdělání.
- Uvedl, že porodnost v ČR je 1,28 dítěte na ženu, zatímco hranice dlouhodobého přežití a suverenity státu je podle něj 2,15. Demografii tak spojil přímo se suverenitou.

- Politické spektrum by se mělo shodnout na apolitických oblastech, o kterých se vede věcná diskuse. Patří k nim vzdělávání elit.
- Ve stavbě datových center s napájením z leteckých turbín je zapojen i český výrobce přesných obráběcích strojů.

Otázky ze sálu poslané přes aplikaci

- Jake metafyzikalni principy by meli ridit cesky stat?

Zápis pořadatelů ze strojového přepisu, ne autorizovaný text řečníka. Citace zveřejníme až po schválení řečníkem. Opravy: ps07@afcea.cz.

Čtení pořadatelů, ne společné stanovisko řečníků. Zápisy vycházejí ze strojového přepisu konference, ankety vyjadřují názor sálu, ne reprezentativní průzkum. Citace řečníků zveřejníme až po jejich schválení. Opravy a dotazy: ps07@afcea.cz. Volně k použití s uvedením zdroje „IIČR 2026, AFCEA Česká pobočka“. Více na https://iicr.afcea.cz/zaznelo/